

مقاله مروری

بررسی رابطه سرمایه های اجتماعی ، تعهد سازمانی و رفتار فرانقشی در محیط زیست.

مرضیه کریمی^a، سیمین درویش نوری^b، هلن مربی هروی^{c*}^aکارشناسی ارشد توسعه اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، گروه مطالعات توسعه اجتماعی، تهران، کدپستی ۱۴۱۷۶۱۴۴۱۸، ایران^bدانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم پزشکی دانشگاه تهران، گروه اپیدمیولوژی و آمار زیستی، تهران، کدپستی ۱۴۱۷۶۱۴۴۱۸، ایران^c *EMSD*، دکتری مدیریت محیط زیست، تهران، کد پستی ۱۹۴۵۸۳۳۸۱۴، ایران

چکیده مطلب

اطلاعات مقاله

تاریخ مقاله:

دریافت فایل در اسفند ۱۳۹۷

دریافت فایل اصلاح شده در ۲۱ اسفند ۱۳۹۷

قبول شده برای چاپ در ۲۲ اسفند ۱۳۹۷

لغات کلیدی:

(فتار) زیست محیطی؛

(فتار) فرانقشی؛

سرمایه اجتماعی؛

تعهد سازمانی؛

برخورد جامعه با محیط زیست تحت تاثیر درکی است که از آن دارد. هدف کلی پژوهش بررسی رابطه سرمایه اجتماعی، رفتارهای فرانقشی و تعهد سازمانی در ارتباط با مسائل زیست محیطی با نقش میانجی مسئولیت پذیری زیست محیطی شهروندان است. تحقیق از نوع تحقیقات مروری و کتابخانه ای میباشد که منابع و اطلاعات مورد نیاز از طریق مطالعات کتابخانه ای و جستجوهای اینترنتی در کتب، مقالات و اینترنت جمع آوری شده است. رابطه بین سرمایه اجتماعی، تعهد سازمانی و رفتارهای فرانقشی در ادبیات موضوع بررسی شده است. داده ها در نرم افزار SPSS ۱۹ وزن دهی شده و آنالیز همبستگی و Crosstab داده ها انجام شده است. نتایج تحقیق نشان می دهد رابطه قوی و مثبت بین سرمایه اجتماعی با تعهد سازمانی $r = 0.980$ ، $n = 14$ وجود دارد (۹۶٪) که در سطح ۰.۰۱ معنی دار است، رابطه خوب و مثبت بین سرمایه اجتماعی با رفتارهای فرانقشی $r = 0.682$ ، $n = 14$ وجود دارد (۴۶٪) که در سطح ۰.۰۱ معنی دار است، رابطه خوب و مثبت بین تعهد سازمانی با رفتارهای فرانقشی $r = 0.522$ ، $n = 14$ وجود دارد (۲۷٪) که در سطح ۰.۰۱ معنی دار است. نتایج پژوهش نشان می دهد یکی از عوامل موثر در سرمایه های اجتماعی مشارکت اجتماعی است و مهمترین عامل در تعهد سازمانی آموزش و آگاهی بوده است. نتایج نشان می دهد افرادی که مشارکت اجتماعی زیادی داشته اند آگاهی بیشتری از محیط زیست داشته اند که دارای رفتارهای زیست محیطی مثبتی بوده و به دنبال بهبود محیط زیست هستند.

* Corresponding author. Tel.: +987367743 / +989039816023/+989104976549

E-mail address: emsdjournal@yahoo.com; marzy.karimi@yahoo.com

Peer review journal

بهبود ببخشند [۲۸] بین ابعاد سرمایه اجتماعی (اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی) با رفتار زیست محیطی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. نتایج تحقیق خلیوند و همکاران (۱۳۹۵) نشان داده است که بین سرمایه اجتماعی و رفتار زیست محیطی شهروندان ایلامی رابطه مثبتی وجود دارد. در بین سه بعد سرمایه اجتماعی، بعد مشارکت اجتماعی با مقدار بتا ۰.۴۵۸. بیشترین تاثیر را نسبت به دو بعد دیگر بر رفتار زیست محیطی در میان شهروندان ایلامی داشته است [۹]

نتایج تحقیق مریم لاریجانی و همکاران (۱۳۹۵) در مورد مطالعه تاثیر رفتارهای اجتماعی زیست محیطی بر توسعه اجتماعی زنان (مطالعه موردی: زنان شهرستان تاکستان) نشان داد که میزان رفتارهای مسئولانه زیست محیطی افراد مورد مطالعه در حد متوسط رو به بالایی بوده است. علاوه بر این، یافته‌ها حاکی از در حد نزدیک به متوسط بودن توسعه اجتماعی افراد مورد مطالعه است. همچنین بین توسعه اجتماعی و رفتار زیست محیطی افراد رابطه وجود دارد [۲۰]. اگر فرهنگ زیست محیطی در مادران نهادینه شود و زنان قانونمندی اکوسیستم را بشناسند و به حقوق محیط زیست آگاه باشند در آن صورت بخوبی میتوانند این فرهنگ را به فرزندان خود منتقل کنند، ولی انتقال فرهنگ مناسب زیست محیطی علاوه بر فطرت و غریزه شخصی زنان نیاز به بستر و ابزاری دارد که باید در اختیارشان قرار گیرد، زیرا یک زن محروم از امکانات قادر به کسب و انتقال یک فرهنگ و رفتار مناسب به جامعه نخواهد شد و حمایت از تشکل های مردم نهاد میتواند در این راستا موثر واقع گردند [۱۳].

بین مسئولیت پذیری اجتماعی و رفتارهای زیست محیطی دردانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد. همچنین بین دانش آموزان دختر و پسر در رفتارهای زیست محیطی تفاوت وجود دارد [۱۱]. نتایج تحقیق مهنار مولوی (۱۳۹۶) نشان داد که میانگین متغیر رفع نیازهای اقتصادی جامعه (۷/۳)، رعایت قوانین و مقررات عمومی (۲۲/۳)، رعایت اخلاق کسب و کار (۲۲/۳)، رعایت اخلاق کسب و کار (۵/۲)، مسئولیت های بشر دوستانه (۱۱/۳)، گسترش حس مسئولیت پذیری در قبال محیط زیست (۱۴/۴) و گسترش حس مسئولیت پذیری در قبال جامعه انسانی (۲/۴)، مسئولیتها (۲) می باشد. [۲۳]. مددکاری اجتماعی محیط زیست عبارت است از فعالیتی که در حفاظت محیط زیست و ارتقای سلامت مردم نقش دارد و با هدف ایجاد همبستگی متقابل بین مردم و محیط های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و فیزیکی برای ارتقا و تضمین کیفیت زندگی همه موجودات زنده در حال و آینده تلاش میکند. گرم شدن زمین و تغییرات آب و هوا، تولید مواد سمی و زباله، آلودگی هوا، خاک و آب، انقراض گونه ها مهمترین حوزه هایی هستند که این رویکرد در سطوح خرد، میانه و کلان مورد توجه قرار میدهد [۱۵]. نتایج تحقیق Wiyajanto, B.R et al (2004) نشان داد که مسئولیت پذیری اجتماعی به طور مستقیم بر رفتارهای فرانشی تاثیر دارد و هم در نقش واسطه رابط بین ارزش های کاری و رفتارهای فرانشی تاثیر مثبت و معنی داری دارد [۳۱]

بین فقر و تخریب محیط زیست یک رابطه دوسویه قرار دارد به نحوی که فقر باعث تخریب محیط زیست شده و محیط زیست بحران زده خود عامل باز تولید فقر است [۱۴]. نتایج تحقیق سیدنعمت اله موسوی و همکاران (۱۳۹۶) نشان داد که سرمایه فیزیکی مهمترین عامل در رشد اقتصاد ایران است و بازده آن ۰/۳-۰/۴ به دست آمد. اما نقش بسیار کمی برای متغیرهای سرمایه انسانی و سرمایه زیست محیطی به دست آمد. همچنین نقش سرمایه اجتماعی بطور نسبی قابل پذیرش و مثبت برآورد گردید که در حدود یک سوم تا یک چهارم سرمایه فیزیکی می باشد [۲۲].

۱.۳. تعهد سازمانی

تعهد سازمانی به نگرش کلی فرد به سازمان به عنوان یک کل دلالت داشته دربرگیرنده پذیرش اهداف و ارزشهای سازمان تمایل به تلاش برای سازمان و قصد ادامه عضویت در سازمان و وفاداری به آن می باشد [۲۷] انجمن معدن کانادا شاخص ها و اهداف عملکردی معدنکاری (استخراج مواد معدنی) مسئولانه و تعهد هر یک از اعضا برای پیاده سازی تعهد حفاظت از محیط زیست را در حوزه مدیریت باطله های معدنی (مسئولیت پذیری و پاسخگویی برای مدیریت پسماند)، مدیریت حفاظت از تنوع زیستی (برنامه ریزی و پیاده سازی برنامه حفاظت از تنوع زیستی و گزارش دهی) و استفاده از انرژی (مدیریت مصرف انرژی و گزارش دهی مصرف انرژی) و مدیریت انتشار گازهای گلخانه ای (گزارش دهی انتشار گازهای گلخانه ای) بررسی نموده است [۲۹]. نگاهی گذرا به وضعیت محیط زیست نشان میدهد که بهره برداری نامناسب و سیاستگذاری های غلط در این حوزه باعث شده معضلات زیست محیطی جامعه را تهدید نماید و برای حل این مشکل باید آحاد مردم تلاش نمایند. ارتباط مردم با حکومت و دولتها و جلب مردم از طریق نهادهایی صورت میگیرد که به سازمان مردم نهاد معروف هستند. در جمهوری اسلامی نیز در قالب برنامه های مختلف توسعه نقش مردم افزایش یافته است و در قانون آیین دادرسی کیفری نیز نقش ویژه ای در ماده ۶۶

۱. متن اصلی

برداشت فرد از منابع و یا برخورد جامعه با محیط زیست تحت تاثیر درکی که از آن دارد و بر اساس توالی فرهنگی و اندیشه حاصل از روانشناسی و ساختار اجتماعی خاصی است [۲۵]. امروزه مسئولیت اجتماعی به مراتب فراتر از حوزه فعالیت و تاثیر خود در گذشته که "انسان دوستی" بود گام مینهد. مسئولیت اجتماعی در عرصه کسب و کار برای رسیدن به توسعه پایدار، در مورد ارائه راه حل های پیشگیرانه برای چالش های اجتماعی و زیست محیطی و عرصه هایی از این دست نقش و جایگاه خود را پیدا کرده است [۳۰].

۱.۱. سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی دارای تاثیر مثبت و معناداری بر کیفیت محیط زیست می باشد و بین مولفه های سرمایه اجتماعی و سلامت محیط زیست، رابطه مستقیم و قوی وجود دارد [۲۴]. سرمایه اجتماعی عبارت است از ارتباطات و شبکه های اجتماعی ای که می توانند حس همکاری و اطمینان را در میان افراد یک جامعه پدید آورند. مفهوم سرمایه اجتماعی در برگیرنده مفاهیمی همچون اعتماد، همکاری و همیاری میان اعضایی گروه یا یک جامعه است که نظام هدفمندی را شکل می دهند و آنها را در جهت دستیابی به هدف های ارزشمند هدایت می کند. عدالت سازمانی بیشترین تاثیر را بر سرمایه اجتماعی دارد [۶]. سرمایه اجتماعی برپایه اعتماد، انسجام و مشارکت اجتماعی شکل میگیرد و توسعه پیدا میکند که اولین و اساسی ترین مؤلفه آن یعنی "اعتماد" در کشور ما به شدت آسیب دیده است. با بررسی عملکرد همه طرفها میتوان فهمید که سرمایه اصلی یعنی "سرمایه اجتماعی" به شدت کاهش یافته است. احیای سرمایه اجتماعی پیشین از احیای جنگلهای تالابها و مراتع و آبهای زیرزمینی و حفاظت محیط زیست است و جان کلام تقویت سرمایه اجتماعی، در ایجاد گسترش اعتماد عمومی است. بنابراین کوشش برای بازگرداندن حس اعتماد به جامعه و تقویت مشارکت و مسئولیت اجتماعی، با کوتاه کردن دست همه متجاوزان، رانتخواران، کوهخواران، جنگلخواران در هر سطح و ردهای، اولویت فعالان و دوستداران محیط زیست است. در این راه، شجاعت و پایداری و امیدلازمه کار است [۷].

پژوهشگران معتقدند که سطوح سرمایه اجتماعی بر رفتارهای زیست محیطی و حفاظت از محیط زیست تأثیر بسزایی دارد و رفتارهای زیست محیطی افراد و تمایل آنها به حفظ محیط زیست بستگی به شخصیت و وضعیت و ظرفیت های اجتماعی در جامعه بستگی دارد. بین سرمایه اجتماعی و حفاظت از محیط زیست رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین ابعاد سرمایه رابطه ای و سرمایه شناختی و حفاظت محیط زیست رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. اما بین بعد سرمایه ساختاری و حفاظت محیط زیست رابطه ای یافت نشد [۱۱]. نتایج تحقیق محمد باسار و همکاران (۱۳۹۲) نشان داد که متغیرهای خانواده و رسانه دارای اثر مستقیم مثبت و معنی داری بر احساس مسئولیت نسبت به حفاظت محیط زیست می باشند همچنین نتایج حاکی از تایید نقش میانجی جزئی مسئولیت پذیری اجتماعی افراد در رابطه بین خانواده با احساس مسئولیت نسبت به حفاظت محیط زیست می باشد [۴]. سبک زندگی محیط زیستی به رفتارهای مسئولانه در قبال محیط زیست، کنش های فردی در جهت حفاظت از طبیعت، حفظ منابع طبیعی، تعهد به کنش های جمعی در مقابل مسائل محیط زیستی و جستجوی راه حل برای مسائل دلالت دارد [۵].

حیطه های فعالیتی فناوری مانند دولت الکترونیک، دموکراسی الکترونیک، فرم های دیجیتال، مدیریت دانش و تجارت الکترونیک بسیاری از ابعاد حیات انسانی را تحت تاثیر قرار داده و بدین سان مفهوم دنیای واقعی و نوع رابطه با آن را در نگاه انسان دست خوش تغییرات شگرف کرده اند. پیشک این تغییرات در ارتباطات و نگرش انسان که به واسطه رویکردهای فناوری نوین اطلاعاتی و ارتباطی حاصل میشود بر شهر تاثیرگذار است. درکنار رویکردهای نوین، پارادایم هایی مانند توسعه پایدار شهری که بهبود کیفیت زندگی انسان را به عنوان اصول محوری مورد توجه قرار میدهند، به عنوان رویکردهایی کلان و تاثیرگذار بر عرصه های مختلف شهری قابل بررسی هستند. آنچه باید به عنوان نخستین گام بررسی و تحلیل شود، اثرگذاری و ارتباط حیطه های فناوری اطلاعات با ابعاد توسعه پایدار شهری است. [۲۱]

۱.۲. رفتارهای فرانشی

رفتار شهروندی سازمانی به عنوان رفتار ارادی و از روی میل کارکنان تعریف می گردد که داوطلبانه بوده و نوعا به آنها پاداش تعلق نمی گیرد، اما می تواند عملکرد سازمانها را

نرمالیه داده ها با استفاده از تست One-Sample Kolmogorov-Smirnov انجام شده که داده ها دارای توزیع نرمال می باشند.

۳. نتایج

رابطه بین سرمایه اجتماعی، تعهد سازمانی و رفتارهای فرآینقی در ادبیات موضوع بررسی شده است. با وزن دهی نتایج فراوانی های حاصل از جدول ۱ در نرم افزار SPSS و انجام آنالیز همبستگی داده ها که در جدول ۲ نشان داده شده نتایج به شرح زیر ارائه شده است. رابطه قوی و مثبت بین سرمایه اجتماعی با تعهد سازمانی $r = 0.980$ ، $n = 14$ وجود دارد (۹۶٪) که در سطح $p < 0.01$ معنی دار است. رابطه خوب و مثبت بین سرمایه اجتماعی با رفتارهای فرآینقی $r = 0.682$ ، $n = 14$ وجود دارد (۴۶٪) که در سطح $p < 0.01$ معنی دار است. رابطه خوب و مثبت بین تعهد سازمانی با رفتارهای فرآینقی $r = 0.522$ ، $n = 14$ وجود دارد (۲۷٪) که در سطح $p < 0.01$ معنی دار است.

جدول ۲. ضریب همبستگی متغیرها نسبت یکدیگر

رفتار فرآینقی	تعهد سازمانی	سرمایه اجتماعی
		سرمایه اجتماعی
		1
	1	0.980**
رفتار فرآینقی	0.522	0.682**
	1	

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

جدول ۳. میزان اهمیت متغیرها با یکدیگر

رفتار فرآینقی	سرمایه اجتماعی	Sig.
		سرمایه اجتماعی
		0.007
	0.000	0.055
رفتار فرآینقی	0.007	

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

در جدول ۳ همبستگی متغیرها با مسئولیت پذیری نشان داده شده است. رابطه قوی و مثبت بین سه متغیر وجود دارد.

جدول ۴. Crosstab تعهد سازمانی * سرمایه اجتماعی

کل	تعهد سازمانی		کل
	آموزش و آگاهی زیست محیطی	اخلاق سازمانی و قوانین و مقررات	
21.40%	0.00%	21.40%	اعتماد اجتماعی
28.60%	0.00%	28.60%	عدالت اجتماعی
50.00%	50.00%	0.00%	مشارکت اجتماعی
100.00%	50.00%	50.00%	کل

نتایج جدول ۴ نشان می دهد که ۵۰٪ درصد افرادی که مشارکت اجتماعی داشته اند از دارای آموزش و آگاهی زیست محیطی بوده اند و ۲۸.۶۰٪ افرادی که اخلاق سازمانی داشته داشته اند و یا تابع مقررات و قوانین بوده اند در ایجاد عدالت اجتماعی نقش داشته اند. همچنین ۲۱.۴۰٪ افرادی که دارای اخلاق سازمانی بوده و تابع قوانین و مقررات بوده اند در ایجاد اعتماد اجتماعی نقش داشته اند.

در نظر گرفته شده است که میتواند به مشارکت هر چه کاملتر این سازمانها منجر گردد [۲۶]. سازمانهای مردم نهاد از طریق آگاه سازی عمومی، جلب مشارکت های مردمی، کارایی و بهره وری دستگاه های اجرایی را در توسعه پایدار و حفاظت از محیط زیست ارتقاء داده اند و می توانند نقش مهمی در راستای دوستی با طبیعت ایفاء کنند [۸]. امروزه سازمان های غیردولتی با تکیه بر حمایت و توانمندی های مردم، بازوی قدرتمند دولت در جهت اجرای طرح ها و فعالیت های منابع طبیعی و محیط زیستی به شمار می روند [۲]. سازمانهای غیردولتی زیست محیطی به عنوان جنبش های اجتماعی با استفاده از بسیج منابع موجب تقویت مشارکت و اخلاق زیست محیطی میشوند و همچنین میتوانند مانع سیاستهای منفی دولت نسبت به تخریب های زیست محیطی باشند و با نقش واسطه بین مردم ودولت این دو را به حفظ محیط زیست ترغیب کنند نیز نقش ذینفع درداوای کفیری زیست محیطی را برعهده بگیرند [۱۸].

سازمان های غیر دولتی زیست محیطی با توجه به ساختار غیر رسمی و داوطلبانه ای که دارند و همچنین حضور گروه های همسالان در این نهاد ها می توانند به عنوان یکی از مهم ترین عوامل اجتماعی شدن نوجوانان نقش ایفاء نمایند و از طریق تعریف و شفاف سازی هنجار های زیست محیطی منجر به درونی شدن این هنجار ها در نوجوانان شوند. همچنین سازمان های غیر دولتی زیست محیطی می تواند از طریق برنامه های آموزشی خود به عنوان یک نهاد آگاهی دهنده به آگاهی بخشی نوجوانان بپردازد و از این طریق باعث افزایش آگاهی نوجوانان نسبت به مخاطرات زیست محیطی شوند [۲]. نتایج تحقیق رسول عبیدی بناب و همکاران (۱۳۹۵) نشان داد که وجود رابطه بین درگیر شدن در کارها و مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها و آگاهی مدیران بین اهمیت و اثرات استفاده از سیستم حسابداری محیط زیست و مقاومت در برابر تغییر روشهای سنتی و محدود بودن اطلاعات شرکتها در خصوص محیط زیست می باشد. همچنین، بین سازگاری و مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها رابطه معناداری وجود دارد. بین انطباق پذیری و مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها رابطه معناداری وجود دارد. همچنین، بین رسالت و مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها رابطه معناداری وجود دارد [۱۷].

برای ایجاد تغییر و تحول به منظور جلوگیری از تخریب محیط زیست و منابع طبیعی تجدید شونده یکی از عوامل تسریع کننده مهم آموزش و افزایش مسئولیت پذیری دانش آموزان است. مسئولیت بشر نسبت به مسائل طبیعی و محیط زیست یک وظیفه اخلاقی است. لذا هر فرد موظف است حق حیات دیگران را محترم شمرده و نسبت به محیط زیست خود را مسئول احساس کند. با افزایش احساس مسئولیت در افراد، میزان حفظ محیط زیست و رفتارهای زیست محیطی افزایش می یابد و برعکس، هرچه اخلاق اجتماعی در بین افراد جامعه افزایش یابد حفظ محیط زیست بهتر می شود [۱۲]. آگاه سازی والدین از طریق ارائه آموزشهای زیست محیطی مهمترین عامل در حفظ محیط زیست است [۱۶]. جنسیت دانش آموزان عامل موثری بر مشارکت زیست محیطی دانش آموزان نمی باشد [۱۰]. علیرغم افزایش آگاهی های عمومی زیست محیطی بویژه در دهه اخیر و بویژه اهمیت آموزش محیط زیست در کودکان و نوجوانان، پژوهش و تحقیقات در زمینه آموزش محیط زیست و فرهنگ سازی زیست محیطی در نظام رسمی آموزش و پرورش کشور از جایگاه شایسته ای برخوردار نبوده و علاوه بر این میزان آگاهی زیست محیطی چه در بین مدیران مدارس، معلمان و دانش آموزان مقاطع پایه و متوسطه در ابعاد مختلف به خوبی مورد بررسی قرار نگرفته است [۱۹]. هدف پژوهش بررسی رابطه سرمایه اجتماعی، رفتارهای فرآینقی و تعهد سازمانی در ارتباط با مسائل زیست محیطی است.

۲. ابزار و روش ها

۲.۱. گردآوری داده ها

تحقیق از نوع تحقیقات مروری میباشد که منابع و اطلاعات مورد نیاز از طریق مطالعات کتابخانه ای و جستجوهای اینترنتی در کتب، مقالات و اینترنت بوسیله موتور های جستجو و دیتابیس های موجود جمع آوری شده است.

۲.۲. تجزیه و تحلیل داده ها

برای تجزیه و تحلیل داده ها بوسیله نرم افزار SPSS19 داده های غیر پارامتریکوزن دهی شده است. از آنالیز آماری Correlation برای تجزیه و تحلیل داده ها استفاده شده است. داده ها از پایایی خوبی برخوردار بوده است Cronbach's Alpha = 0.873. متغیر های تحقیق عبارتند از: سرمایه اجتماعی، رفتارهای فرآینقی و تعهد سازمانی. جامعه آماری پژوهش ادبیات موضوع بوده است که تعداد ۳۰ تحقیق بررسی شده است.

مدیریت محیط زیست و توسعه پایدار

جدول ۱. خلاصه ادبیات موضوع در ارتباط با متغیر های سرمایه های اجتماعی ، تعهد سازمانی و رفتارهای فرانتشی

رفتار فرانتشی			تعهد سازمانی			سرمایه اجتماعی			رفرنس
رفتار فرانتشی	جنسیت	رفتار زیست محیطی	آموزش و آگاهی زیست محیطی	قوانین و مقررات	اخلاق سازمانی	مشارکت اجتماعی	اعتماد اجتماعی	عدالت اجتماعی	
		X	X						۱۲
	X		X						۱۹
X							X		۷
X		X				X			۱
X								X	۱۴
X								X	۲۲
		X	X						۲۱
X									۳۱
		X				X	X	X	۹
	X	X							۲۰
	X		X	X	X				۱۳
	X								۱۱
		X							۳۰
X		X		X	X				۲۳
X								X	۱۵
		X		X	X				۲۹
X						X			۲۶
			X			X			۸
		X				X			۲
		X				X			۱۸
X	X		X						۳
			X						۱۷
X			X						۱۶
	X					X			۱۰
X							X		۲۴
11	6	11	8	3	3	7	3	4	جمع کل

جدول ۵. Crosstab رفتار فرانشی* سرمایه اجتماعی

کل	رفتار فرانشی		سرمایه اجتماعی
	رفتار زیست محیطی	جنسیت	
21.40%	0.00%	21.40%	اعتماد اجتماعی
28.60%	28.60%	0.00%	عدالت اجتماعی
50.00%	50.00%	0.00%	مشارکت اجتماعی
100.00%	78.60%	21.40%	کل

۴. بحث و نتیجه گیری

رفتارهای فرانشی و تعهد سازمانی از جمله مهم ترین عوامل موثر بر کیفیت محیط زیست و اثر بخشی فعالیت های زیست محیطی دارند. سرمایه های اجتماعی جامعه و مسئولیت پذیری زیست محیطی شهروندان به عنوان پدیده های جامعه شناختی و روانشناسی نه تنها در بهبود کیفیت محیط زیست اثر مثبت دارند بلکه باعث ایجاد زندگی سالم و مثبت برای افراد جامعه می شوند. تجزیه و تحلیل ادبیات موضوع نشان داده است که بین سرمایه های اجتماعی، تعهد سازمانی و رفتارهای فرانشی رابطه قوی و مثبتی وجود دارد.

یکی از عواملی موثر در سرمایه های اجتماعی مشارکت اجتماعی است و مهمترین عامل در تعهد سازمانی آموزش و آگاهی بوده است. نتایج نشان می دهد افرادی که مشارکت اجتماعی زیادی داشته اند آگاهی بیشتری از محیط زیست داشته اند.

یکی از عوامل مهم در رفتارهای فرانشی رفتار زیست محیطی و بهبود محیط زیست است که با تعهد سازمانی رابطه قوی دارد. در حال حاضر افرادی که رفتار زیست محیطی مثبتی داشته اند و یا به دنبال بهبود محیط زیست هستند آگاهی بیشتری از محیط زیست دارند.

سرمایه های اجتماعی با رفتارهای فرانشی رابطه قوی دارد. افرادی که سرمایه های اجتماعی یا مشارکت اجتماعی زیادی داشته اند رفتارهای فرانشی زیادی داشته اند به این معنی که رفتار های زیست محیطی داشته و خواستار بهبود محیط زیست بوده اند.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از منتقدین (outsidereviewer) پیش نویس خود و هریک از منابعی که از این تحقیق پشتیبانی می کنند تشکر و قدردانی می کنند.

منابع

- آزادخانی پاکزاد، حسین زاده جعفر، کرمی فرحناز، ۱۳۹۶، بررسی نقش سرمایه اجتماعی بر حفاظت محیط زیست شهر ایلام، پایان نامه: غیر دولتی - مؤسسه های آموزش عالی غیردولتی-غیرانتفاعی - موسسه آموزش عالی باختر ایلام - دانشکده جغرافیا - [کارشناسی ارشد]
- امانی فاطمه، ۱۳۹۳، نقش سازمانهای مردم نهاد در حفاظت از محیط زیست، مقاله کنفرانس: اولین کنفرانس ملی جغرافیا، گردشگری، منابع طبیعی و توسعه پایدار
- بابائی طاهره، چقازردی جلال، ۱۳۹۲، بررسی نقش سازمان های غیر دولتی زیست محیطی بر آگاهی نوجوانان نسبت به محافظت از محیط زیست، مقاله کنفرانس: اولین کنفرانس ملی آموزش فرهنگ و اخلاق زیست محیطی
- بادسار محمد، قاسمی مهدی، ۱۳۹۲، بررسی عوامل موثر بر احساس مسئولیت نسبت به حفاظت محیط زیست، کنفرانس: دومین همایش ملی حفاظت و برنامه زیری محیط زیست
- بنی فاطمه حسین، علیزاده اقدم محمدباقر، روستایی شهرام، حسین نژاد فهیمه، ۱۳۹۲، بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با سبک زندگی محیط زیستی شهروندان شهر تبریز، پایان نامه: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - دانشگاه تبریز - دانشکده علوم انسانی و اجتماعی - [پایان نامه دکتر]
- بهشتی فرملیکه، مرشدی زاد فاطمه، ۱۳۹۶، عوامل موثر بر سرمایه اجتماعی سازمانی مطالعه موردی (اداره کل حفاظت محیط زیست استان یزد)، مقاله کنفرانس: هفتمین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت با رویکرد علوم پژوهشی نوین
- تفرشی مرتضی، ۱۳۹۵، برای حفظ محیط زیست، سرمایه اجتماعی را احیا کنیم، نشریه: جهان سبز، شماره ۱۰

جدول ۶. فراوانی سرمایه اجتماعی

شاخص	درصد
اعتماد اجتماعی	21.4
عدالت اجتماعی	28.6
مشارکت اجتماعی	50
کل	100

جدول ۶ نشان می دهد از کل افرادی که در ایجاد سرمایه اجتماعی نقش داشته اند ۲۱.۴٪ در ایجاد اعتماد اجتماعی، ۲۸.۶٪ در ایجاد عدالت اجتماعی و ۵۰ درصد مشارکت اجتماعی داشته اند.

جدول ۷. فراوانی تعهد سازمانی

شاخص	درصد
اخلاق سازمانی و قوانین و مقررات	50
آموزش و آگاهی	50
کل	100

جدول ۷ نشان می دهد از کل افرادی که دارای تعهد سازمانی بوده اند ۵۰٪ آنها اخلاق سازمانی داشته و تابع قوانین و مقررات بوده اند و ۵۰٪ دیگر دارای آموزش و آگاهی بوده اند.

جدول ۸. فراوانی رفتار سازمانی

شاخص	درصد
جنسیت	21.4
رفتار زیست محیطی و بهبود محیط زیست	78.6
کل	100

جدول ۸ نشان می دهد از کل افرادی که جنسیت در رفتارهای فرانشی آنها ۲۱.۴٪ نقش داشته است و ۷۸.۶٪ آنها دارای رفتار های زیست محیطی بوده و در بهبود محیط زیست نقش داشته اند.

- دوره ۴
- [۲۶]. یوسفی طوسی فاطمه ، جهانشاهی رکن الدین ، ۱۳۹۵ ، مشارکت سازمانهای مردم نهاد در احیا و حفظ محیط زیست، مقاله کنفرانس: همایش ملی حقوق سبز با تاکید بر چالشهای زیست محیطی مناطق شمالی کشور
- [۲۷]. مجتبی عطایی مجتبی عطایی ، جمشید طیب جمشید طیب ، سیدحامد نوروزپورمهریان سیدحامد نوروزپورمهریان ، ابراهیم پراور ابراهیم پراور ، ۱۳۹۴ ، تعهد سازمانی ، مقاله کنفرانس: اولین کنفرانس بین المللی مدیریت و حسابداری با رویکرد ارزش آفرینی
- [28]. Organ, D. W. (1988). *Organization citizenship behaviour: The goodsoldier syndrome*, Lexington, MA: Lexington Book.
- [29]. The Mining Association of Canada, 2013, translated by Ali Azizi (1393), journal of *Mining Development*, Volume 47
- [30]. Vasilescu, R., Barna, C., Epure, M., & Baicu, C. (2010). Developing university social responsibility: A model for the challenges of the new civil society, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 4177–4182.
- [31]. Wijayanto, B.R., & Kismono, G. (2014). The effect of job embeddedness on organizational citizenship behavior The Mediating Role of social responsibility. *Gadjah Mada International Journal of Business*, 18(1), 307-318.
- [۸]. خراسانی محمد ، ۱۳۹۳ ، نقش سازمانهای مردم نهاد در حفاظت از محیط زیست، مقاله کنفرانس: اولین کنفرانس ملی جغرافیا، گردشگری، منابع طبیعی و توسعه پایدار
- [۹]. خلیوند کلثوم ، کرمی فرحناز ، ۱۳۹۵ ، بررسی تاثیر رفتارهای اجتماعی بر محیط زیست مطالعه موردی: شهرستان ایلام، مقاله کنفرانس: کنفرانس بین المللی رویکردهای نوین علوم انسانی در قرن ۲۱
- [۱۰]. دهقانی محسن ، حاجی علیزاده شایسته ، سماوی سید عبدالوهاب ، ۱۳۹۲ ، بررسی میزان مشارکت زیست محیطی دانش آموزان شهر بندرعباس در حفاظت از محیط زیست ، مقاله کنفرانس: سومین کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت محیط زیست
- [۱۱]. رستگار احمد ، بیرقدار علی مهدی ، ۱۳۹۴ ، بررسی رابطه مسئولیت پذیری اجتماعی و رفتارهای زیست محیطی در حفاظت از محیط زیست (مورد بررسی و مطالعه دانش آموزان دبیرستانهای شیراز) ، مقاله کنفرانس: سومین همایش ملی پژوهش های محیط زیست و کشاورزی ایران
- [۱۲]. سماوی عبدالوهاب ، حاجی علیزاده شایسته ، دهقانی محسن ، ۱۳۹۲ ، مسئولیت پذیری زیست محیطی دانش آموزان در حفاظت محیط زیست، مقاله کنفرانس: همایش ملی پژوهشهای محیط زیست ایران
- [۱۳]. شاه نظری مریم ، معتضد آناهیتا ، سپهوند حدیث ، ۱۳۹۶ ، نقش مشارکت زنان در سازمانهای مردم نهاد در پیشبرد حفاظت محیط زیست شهری، مقاله کنفرانس: اولین همایش ملی زنان، بازارآفرینی شهری و توسعه پایدار
- [۱۴]. شریفی ادیب ، لطیفی سمیرا ، ۱۳۹۴ ، بررسی تاثیر فقر بر تخریب محیط زیست، مقاله کنفرانس: کنفرانس ملی هزاره سوم و علوم انسانی
- [۱۵]. صفراآبادی فراهانی عاطفه ، معارف وندمعضومه ، ۱۳۹۲ ، مددکاری اجتماعی محیط زیست، نشریه: مددکاری اجتماعی، شماره ۶-۷
- [۱۶]. طیبی بتول ، ۱۳۹۴ ، بررسی نقش آموزش والدین در مسئولیت پذیری فرزندان نسبت به محافظت از محیط زیست، مقاله کنفرانس: اولین همایش ملی پژوهش های کاربردی در نگهداشت محیط زیست، آب و منابع طبیعی
- [۱۷]. عبدی بناب رسول ، رستمی آذرورجوی هادی ، ۱۳۹۵ ، بررسی رابطه بین فرهنگ سازمانی و روند پیاده سازی حسابداری محیط زیست، مقاله کنفرانس: دومین کنفرانس بین المللی در مدیریت، حسابداری و اقتصاد
- [۱۸]. عمرانی دهکهان سجاد ، ۱۳۹۳ ، بررسی نقش سازمان های مردم نهاد NGO در حفاظت از محیط زیست، مقاله کنفرانس: اولین همایش ملی مدیریت پایدار منابع خاک و محیط زیست
- [۱۹]. قاسمی صابر ، زیرک راد عظیم ، ۱۳۹۴ ، بررسی میزان مسئولیت پذیری زیست محیطی دانش آموزان مدارس خاص شهر بندرعباس ، پایان نامه: غیر دولتی - دانشگاه آزاد اسلامی - دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس - پژوهشکده محیط زیست - [کارشناسی ارشد]
- [۲۰]. لاریجانی مریم ، شبیری سید محمد ، فیضی کلثوم ، ۱۳۹۵ ، مطالعه تاثیر رفتارهای اجتماعی زیست محیطی بر توسعه اجتماعی زنان (مطالعه موردی: زنان شهرستان تاکستان) ، پایان نامه: دولتی - دانشگاه پیام نور (وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری) - دانشگاه پیام نور استان تهران - مرکز پیام نور تهران جنوب - [کارشناسی ارشد]
- [۲۱]. محمدی مریم ، دهقانی الهام ، ۱۳۸۸ ، بررسی نقش سرمایه اجتماعی در پارکهای فناوری مجازی به منظور حفاظت از محیط زیست شهری ، مقاله کنفرانس: همایش ملی پارکهای فناوری مجازی در توسعه پایدار
- [۲۲]. موسوی سیدنعمت اله ، زارعی صمد ، ۱۳۹۶ ، نقش محیط زیست و سرمایه اجتماعی در رشد اقتصادی ایران ، نشریه: اقتصاد کشاورزی، شماره ۱
- [۲۳]. مولوی مهناز ، ۱۳۹۶ ، بررسی نقش مسئولیت اجتماعی شرکت سایپا در برابر جامعه و محیط زیست، کنفرانس: کنفرانس ملی پژوهش های نوین ایران و جهان در روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی
- [۲۴]. نصراللهی زهرا ، مکیان سید نظام الدین ، اسلامی نصرت آبادی راضیه ، ۱۳۹۲ ، بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی بر محیط زیست در اقتصاد ایران ، پایان نامه: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - دانشگاه یزد - [کارشناسی ارشد]
- [۲۵]. یآوری احمدرضا ، ۱۳۸۵ ، ابعاد جامعه شناختی و اکولوژی انسانی در ارزیابی محیط زیست ، همایش ملی ارزیابی اثرات محیط زیستی ایران ،